

משפט על המשפט

משפּתּרפּיה

מאת עו"ד מישל חדאד ועו"ד ד"ר דורית זילברמן

הפעם נציג לכם זווית נוספת ומעניינת של המשפט: המשפּתּרפּיה. נכון, אין מושג כזה, ואנחנו מבקשים לטבוע אותו לראשונה כמטבע לשון. בעולם של פרויד, התרפיה - שפירושה שיטת ריפוי - הייתה רק בדרך הפסיכואנליזה. בינתיים התפתחו שיטות תרפויטיות רבות. לאורך המאה ה-20 התפתחו שיטות ריפוי שחרגו מעולם הפסיכולוגיה, כמו לדוגמה באמנויות: יש תרפיה בריקוד, בציור, בפיסול, במוזיקה. במאה הזו, החיו מחדש וייבאו למערב תרפיות מהמזרח-הרחוק, כמו יוגה, מדיטציה פלונג-גונג, והו-צ'י-מין יודע מה עוד. יש תרפיות בהיפנוזה, יש כתיבה תרפיה, וגם ביבולותרפיה, שזו שיטת ריפוי של עבודה בעקבות קריאת ספרים. והיום נציג שיטת ריפוי נוספת - משפּתּרפּיה. אדם חש רגשי אשם, סובל, פגוע ואינו יכול להשתחרר מדפוסי התנהגות שרודפים אותו מילדותו. הוא חש רגשי אשם כלפי הוריו, אחיו, אחיותיו, ויותר מאוחר כלפי אהובתו והמוסד לביטוח לאומי. אותם יחסים שיש לנו במיני-עולם בתוך המשפחה מתורגמים בחייו הבוגרים ליחסיו עם העולם. עד כאן אין חידוש. את זה יודעת גם הפסיכולוגיה לאתר. אבל נניח שאח אחד תבע לדין את גיבורנו "האשם" כל חייו. בליט ברירה הוא חייב להתגונן.

לפתע הוא מגלה, בעזרת עורך-דינו, כי בסיפור שהוא מספר דרך כתב ההגנה שלו, בנרטיב שלו, הוא היה זה שנפגע כל השנים, שוויתר, ושאחיו השיג ממנו טובות-הנאה בדרך מניפולטיבית על-ידי כך שגרם לו להרגיש אשם כל השנים. עכשיו הרחיק אותו אח ללכת במניפולציה שלו, והגיע עד לפתחו של בית-המשפט. כל אח מספר את סיפורו, בתרגום למשפטית, והם מגיעים לשופט. השופט לא שייך לאף אחד מהם. השופט בוחן את שני הנרטיבים לפי אמות-מידה אובייקטיביות, ומתברר כי גיבורנו לא אשם! יותר מכך, הוא גם הצודק מבין האחים. עכשיו האח זוקף את עמוד השדרה שלו, ויוצא מפתח בית-המשפט אדם חדש. ראינו את זה קורה לרבים מלקוחותינו. בין אם נתבעים או תובעים. גילינו, כי ככל שיחסים בין בני-אדם קרובים ואינטימיים יותר, כך המשפּתּרפּיה בעלת משמעות רבה יותר בחייהם.

דוגמה נוספת היא מה שקורה במשפטי תעבורה. אדם מרגיש נורא כשבגללו נפצעו או חס ושלומו נהרגו אנשים. המשפט נועד לקבוע אם

הנהג אשם או לא. אם הוא אשם, הוא יישא את המשא הרגשי הכבד עד סוף חייו, גם לאחר שישלם כסף גדול למשפחה או למדינה. אבל אם יתברר שאינו אשם, כפי שהוא חש כשנקלע לתאונה, הוא ייצא מבית-המשפט בנו יותר זקוף. אמנם הכאב לא יימחק על הפגיעה באחרים, אבל זה יהיה בשל השתתפות בצער ולא בשל אשמה.

כולנו מכירים מצבים על הכביש, כששתי מכוניות מתנשקות זו בזו, ושני הנהגים יוצאים וצועקים זה על זה, בניסיון להטיל את האשמה על האחר, ולחלק ביניהם את אחוזי האשמה. לרוב, זה שצועק חזק יותר הוא גם המבוהל יותר, ולא פעם גם האשם יותר.

טיפלנו לא מזמן בלקוח שלנו, רוני רביב (השם האמיתי שמור אצלנו), שנפרד מבת-זוגו, יעל אסיף, לאחר עשר שנות אהבה. הם לא נישאו, אבל גרו יחד, טיפלו יחד בילדיה מנישואין קודמים, נסעו יחד לחו"ל, אירחו, בילו, היו להם חיי מין הרמוניים והם ניהלו משק בית משותף. שני הסעיפים האחרונים הם סעיפים משפטיים.

המשפט בוחן ידועים בציבור על-פי שתי תקופות. בתקופה הראשונה בוחנים בני הזוג את יחסיהם, ואם הם נפרדים אחרי זמן קצר, לא מגדירים אותם כידועים בציבור. אם הקשר נמשך תקופה ארוכה, כמו במקרה של רביב, זה מעיד על כוונותיהם. ההגדרה של ידועים בציבור פירושה זכויות וחובות. הגדרה זו חשובה במיוחד אם השניים עוברים לגור יחד, ומנהלים עניינים כספיים וחיי משפחה משותפים. אם הם גם משביחים יחד את רכושם, עולה הבעיה של איך לחלק את הרכוש בבואם להיפרד.

יום אחד, שאולי היה קשור בתקופה כלכלית קשה שפקדה את רוני, יעל איבדה בו עניין, ובגדה בו. רוני תפס אותה. יעל הכחישה תחילה, אחר-כך הודתה, ביקשה סליחה, התחננה, והם ניסו לחזור לחיות שוב בשלום. אבל מבחינתה זו הייתה תקופת התארגנות. כעבור זמן קצר, יעל הודיעה לרוני - שאהב אותה מאוד - כי אצלה האהבה מתה. רוני נפגע מאוד. יעל אמרה לו שהיא אינה מגרשת אותו, אך הציעה לחלק את הדירה שקנו לאזורי מגורים נפרדים, וכי מעתה יחסיהם המיניים והרגשיים תמו, ושהיא חשה חופשייה לכל דבר ועניין.

רוני, שלא יכול היה לעמוד בכאב, ארז שתי שקיות ניילון עם דברים חיוניים, ועזב. אחרי שקסם האהבה התפוגג, קלט רוני שני דברים חשובים: הוא בן 60, נמצא בתקופה כלכלית קשה, לאחר שכל חסכוניותו

הושקעו בדירה המשותפת.

וכן, שבמשך עשר שנים השקיע רוני ביעל ובילדיה, 3 מיליון שקל. חבריו, שדאגו לו, אמרו לו, למה אתה מוותר תמיד? למה חשוב לך למצוא חן? הרי כבר לא ייצא לך כלום מלהיות נחמד אליה. לך לעורך-דין!

כאשר רוני בא למשרדנו לייעוץ, התגלו לו כמה דברים: א. גם החיים הרגשיים מכומתים (מלשון כמות) ונמדדים בכסף. ב. משלל היה ביניהם הסכם ממון, יש להכיר בהם כמי שחלה עליהם חזקת השינוף. כלומר, לחלק שווה בשווה את רכושם, כמו שהיו עושים לו היו זוג נשוי שהתחתן לפני חוק יחסי ממון ב-1973. על זוגות שנישאו אחרי תאריך זה, חל חוק יחסי ממון, שמסדיר את יחסיהם הכלכליים ואומר מה מגיע למי. לפני שחוקקו את חוק יחסי ממון, כאשר זוג התגרש חלה עליו חזקת השינוף. דהיינו, חילקו ביניהם שווה בשווה את כל הרכוש, שהיה בידיהם. וכזה יכול להיות המצב בין ידועים בציבור, שאין ביניהם הסכם ממון. בית-המשפט יבדוק מה הייתה כוונת הצדדים לפי דרך חייהם. אם חיו יחד, אם היה להם חשבון בנק משותף, אם קנו יחד רכוש וכו'.

כשרוני נעלב, הוא יצא מהבית עם שתי שקיות ניילון, ועבר לגור במשרדו השכור. בגיל 60 הוא חי בתנאים קשים ובחוסר כול, אחרי שפינק את חברתו לחיים ואת ילדיה, והשקיע בהם את מה שהיה לו. לאט-לאט, עם כאבי הגב במיטה לא נוחה, ואחרי שחבריו אמרו וידידיו יעצו, באה ההכרה, והוא קלט שהוא לא חייב להיות שוב הקורבן. רוני בחן את חייו לאחור, שם לב שהדפוס הזה חוזר על עצמו שוב ושוב, וחש שנגמרו לו הרזרבות הנפשיות לוותר שוב, להיות תמיד הבחור הטוב, הוותיק, המשתדל לרצות ולמצוא חן בעיני הצד השני, ולא משנה מי עומד בו. נמאס לו להיות זה שמקצה את כולם, ולהיות החביב בכל מצב. לא! הפעם הוא הודה לעצמו, שהוא פגוע ונעלב עד עמקי נשמתו, ושאם אין ברירה, הדרך תהיה לתרגם את השקעתו הרגשית לכסף, ולדרוש את המגיע לו. במקום ל"דבר אלי" בפרחים" כשאהבו, עכשו מילות השיר יהיו "דברי אלי בשקלים, פרודתי, דברי אלי בשקלים". הנחמה שהביאה מעט מזור לגאותו הפצועה, הייתה דברי השופטת, שפסקה לחלק את הדירה ביניהם, ולהשיב לו מחצית מאוסף הרהיטים היקר שתרם לשותפות. פתאום הוא זקף את גוו. הוא הבין כי לפעמים אין ברירה, אלא להתעמת. בפעם הראשונה בחייו הוא לא היה הקורבן בפרשת יחסים. הוא קיבל טיפול משפטי.

לאחר שהפרשה הסתיימה, רוני יכול היה להניח אותה מאחוריו, היה לו ביד כסף לרכישת חצי דירה. ואז הוא הפתיע אותנו, ואמר: "אחותי זיפה את הצוואה של הורינו, וירשה הכול. כל מה שהיה להורי היא לקחה לעצמה. עכשו אני רוצה לתבוע גם אותה".